

τὴν ἀνεβάζουνε, μιὰ ὀλέθρια ἐπίδραση τοῦ παγνιδιάρικου καὶ τεχνητοῦ παρὰ ποιητικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ ὕφους τοῦ μακαριότη Χρηστομά-
νου μὰ γιατί ἐκεῖ βρίσκω γνησιότερο τὸν ποιητὴ Ροδοκανάκη : μιὰ ἀπαλή,
θρησκευτικὴ ψυχὴ, πού ἡ δυνάμει τῆς εἶναι πιὸ πολλὴ ὅπου αἰσιάνεται παρὰ
ὅπου στοχάζεται, ὄχι τόση ὅπου ὀπτασιάζεται ὅση ὅπου ὄνειρέβεται, ὄχι
τόση ἐκεῖ πού βλέπει ὅση ὅπου θυμᾶται. Στις νεότερες ἱστορίες του ὁ Ροδο-
κανάκης κάνει νανοῖζει τὰ μάτια πιὸ πλατιά καὶ στὴν πραγματικὴ ζωὴ
κι ὁ μουσικὸς ὄνειροπόλος γίνεται κάπου νατουραλιστής. Μὰ φαίνεται προ-
τόπειρος καὶ κάπως ὄξω ἀκόμα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του. Ἡ ματιὰ ὅμως μπορεῖ
νὰ γυμναστῆ. Περισσότερο μπορεῖ νάνησυχήσει μιὰ δημοσιογραφικὴ εὐκολία
πού φαίνεται νὰ τὸν ἀρπάζει σὲ ὕφος, σὲ γλώσσα καὶ σὲ ἀντίληψη. Ἄν μπο-
ροῦσε νὰ τὴν πολεμήσει ὁ νέος λογογράφος, ἄς εἶναι βέβαιος πὼς θὰ ἔχει
νὰ γεμίσει πολὺ ἄδειο γύρω του.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἡ Δεσποινὶς Λογοθέτη, καθηγήτρια κλειδοκυμβάλου εἰς τὸ Ῥοδεῖον
Ἰθηνῶν, ἔδωκε, τέλει Δεκεμβρίου, περαστικὴ ἀπὸ τὴν πόλιν μας, μουσικὴν
προεσπερίδα ἐνώπιον ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου. Προκατοβολικὰ σπεύδουμε νὰ
τὴν συγχαροῦμε γιὰ τὴν μαεστρίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀπέδωκε τὰ δυσκολώ-
τερα κυρίως τεμάχια τοῦ προγράμματός της, πρᾶγμα πού θὰ φανῆ ἴσως
περιέργον, ἐν ᾧ εἶναι πολὺ φυσικὸ γιὰ ἓνα ἀληθινὸν μουσικόν. Ἐὰν ὅμως
ἔμεῖς ἤμεθα εἰς τὴν θέσιν τῆς Δεσποινίδος Λογοθέτη, δὲν θὰ ἐδεχόμεθα
ποτέ νὰ δώσουμε τὴν μουσικὴν αὐτὴν ἀπογευματινὴν, διότι καὶ ἡ αἴθουσα
ἦτον ἀκατάλληλη, γιὰ νὰ μὴ παραμορφώνονται ἐντατικὰ ἢ ἐλαττωτικὰ οἱ
μουσικοὶ τόνοι, καί, τὸ σπουδαιότερον, τὸ κλειδοκύμβάλον της, καινούριον
καὶ τραχὺ καὶ ὄχι, φαίνεται, τῆς συνηθείας της, ἀπεχόνδρυνε τοὺς βαρεῖς
ἤχους χωρὶς νὰ δαντελλῶνῃ, ἂν ἐπιτρέπεται ἡ παρακινδυνευμένη ἔκφρασις,
τοὺς ὀξύτατους τόνους. Ὅταν δὲ ἓνας μουσικὸς δίνῃ, μὲ εἴσοδον μάλιστα
δύο ταλλήρων, ρέτσιταλ, ἔχει βέβαια καὶ αὐτὸς ἀπόλυτην πεποίθησιν εἰς
τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ ταλάντου του—ὅπως καὶ δικαίως ἄλλως τὴν ἔχει
ἡ Δεσποινὶς Λογοθέτη—ἀλλὰ καὶ τὸ ἀκροατήριόν του ἐπίσης ἔχει τὴν
ἀπαίτησιν—καὶ τοῦτο μόνον δὲν ὑπελόγησε καλὰ ἡ ἀξιόλογη ἐκτελέστρια
—ἢ νὰ εἶναι ὅλα τέλεια ἢ νὰ λείπῃ τέτοιο ρέτσιταλ, διότι πᾶσα μὲ ἀπαι-
τήσεις μουσικὴ ἐκτέλεσις πρέπει νὰ ἦναι καθαυτὸ ὡς ἱεροτελεστία, καὶ ἡ παρα-
μικρότερη, ἢ ἐλαχίστη ἀτέλεια ἐπιδρᾷ σημαντικὰ εἰς τὸ σύνολον τῆς ἀπο-
δόσεως καὶ τῆς ἐντυπώσεως. Παρ' ὅλας ταύτας ὅμως τὰς σοβαρὰς ἐλλείψεις
τῶν δύο ἐκείνων ἀθλίων συνεργατῶν τῆς Δος Λογοθέτη—διότι ὁ τόπος
καὶ τὸ ὄργανον εἶναι σπουδαία βοήθεια ἢ ζημία γιὰ μιάν μουσικὴν ἐκτέλε-
σιν—ἡ ἑλληνὶς καλλιτέχνης εἶχε, εἰς ὄρισμένα τεμάχια τοῦ προγράμματός
της, ζηλευτὴν ἐπιτυχίαν, ἐξαιρετικῶς μάλιστα ἔπαιξε καθαυτὸ θαυμάσια

ὕπὸ ἔποψιν καὶ πάθους καὶ δεξιοτεχνίας καὶ χρωματισμοῦ τὴν ἀθάνατην *Appassionata* τοῦ Μπετόβεν, τῆς ὁποίας τὸ πρῶτο μέρος πρὸ πάντων ἀπέδωκε μὲ τόσῃ ἐντέλειαν, ὥστε καὶ πολὺ μεγαλύτεροι τῆς Ἄδος Λογοθέτη ἐκτελεστοὶ καὶ οἱ δυσκολώτεροι κριταὶ θὰ ἔμεναν ἱκανοποιημένοι. Ἐπίσης μὲ μοναδικὴν ἔκφρασιν ἀπέδωκε τὴν μὲ ἀραχνούφαντην λεπτότητα γραμμὴν σπουδῆν τοῦ Νεπέρ, τὴν ὁποίαν μάλιστα, ἐν ᾧ τὴν ἔλλειψιν δυνατῆς ἐμπνεύσεως εἰς τὸ κομψότατο αὐτὸ ἔργον ἀναπληρῶνει βαθεῖα ἢ τέχνη τοῦ συνθέτου, ἢ Δις Λογοθέτη κατώρθωσε νὰ ἐκτελέσῃ μὲ τόσῃ φυσικότητι χάριτος καὶ ἀφελείας, ὥστε νὰ νομίζῃ, παρασυρόμενος, ὁ ἀκροατὴς ὅτι ἡ περίτεχνη αὐτὴ σπουδὴ εἶναι γεμάτη πρὸ πάντων ἀπὸ ἀληθινὴν ἔμπνευσιν, ἐν ᾧ δὲν εἶναι διόλου! Ἐπίσης μὲ αἴσθημα γλυκύτατο ἔπαιξε τὴν σὰν κρουσταλλένιο ρυάκι ἐξελισσομένην πρῶτην σπουδὴν (op 25) τοῦ Σοπὲν καὶ τὸ χαριτωμένο καὶ γεμάτο πάθος *καπρίτσιο* τοῦ Σκαρλάτι. Μολαταῦτα δὲν ἤμποροῦμε νὰ μὴ κάμουμε τὴν παρατήρησιν ὅτι ἄλλα τεμάχια τοῦ προγράμματός της, καὶ μάλιστα τὸ «Πρελούντιο καὶ Φούγκα» τοῦ Μπάχ δὲν μᾶς ἐσυγκίνησαν πολὺ-πολύ, εἰς τὴν ἀπόδοσίν των, καὶ τοῦτο διότι εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ Δις Λογοθέτη, ὅπως ἄλλως καὶ κάθε μουσικὴ ἰδιοφυΐα, εἶναι πλασμένη νὰ μὴ διαισθάνεται, τώρα τοῦλάχιστον εἰς τὴν χρυσὴν νεότητά της, μὲ ἴσην δύναμιν ὅλους τοὺς μεγάλους, εἰς ὠρισμένα μουσικὰ εἶδη, συνθέτας τοῦ κόσμου καί, ἐπομένως, νὰ τῆς εἶναι ἀδύνατο μὲ τὸ ἴδιο αἴσθημα καὶ πάθος νὰ παίξῃ, ὅπως καὶ παίζει, ἔργα τοῦ Μπετόβεν καὶ τοῦ Σεμπαστιάν, λόγου χάριν, μολονότι καὶ οἱ δύο εἶναι Γερμανοὶ μουσικοσυνθέται ὑψίστης ἀξίας. Γι' αὐτό, ἀφ' οὗ καὶ πάσαι θεορμὰ τὴν συγκαροῦμε γιὰ τὰ ἔξοχα μουσικὰ της προσόντα, τολμοῦμε νὰ συμβουλευσομε τὴν Δα Λογοθέτη νὰ ἐκτελῇ—καὶ θὰ ἐκτελῇ μὲ μοναδικὴν ἐπιτυχίαν πάντοτε—μουσικὸ πρόγραμμα σύμφωνο μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν της καὶ τὴν ζωηρότητα καὶ φαιδρότητα τῆς ψυχῆς της ποὺ φαίνεται ὅτι δὲν συμβιβάζεται πολὺ-πολύ μὲ τὴν αὐστηρῶς ἐπικρατοῦσαν μυστικοπάθειαν εἰς τὰ θαυμάσια ἔργα τοῦ Μπάχ, ὅχι μόνον εἰς τὰ «Ὁρατόριά» του καὶ τὰ ἄπειρα ἄλλα θρησκευτικῆς συλλήψεως μουσικὰ του ἀριστουργήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς σονάτας του καὶ τὰ «Πρελούντια καὶ Φούγκας» του.

ΑΚΡΟΑΤΗΣ